

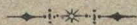
Nº

๗๓๑๐

ที่ชานุกโกปิยปุตตสูตร
สมเด็จพระสังฆราช วัดราชประดิษฐ

ทรงนิพนธ์

พิมพ์แรกในการปลงศพ

นางแดง ปราบพล

๙

พิมพ์แม่ พ.ศ. ๒๔๖๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์วิมลวรรณพิมพ์

Small, illegible reddish-purple ink marks or a faint stamp.

๗๓๙๐

หอสมุด
แห่งชาติ

ที่ชานโคปิยปุตตสูตร
สมเด็จพระสังฆราช วัดราชประดิษฐ

ทรงนิพนธ์

พิมพ์แจกในการปลงศพ

นางแดง ปราบพล

๗
•บมแม่ พ.ศ. ๒๔๖๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

หอสมุด
แห่งชาติ

คำนำ

หนังสือเทศนา ของสมเด็จพระสังฆราช วัดราช
ประดิษฐ กัณฑ์ที่มหาณโกปิยปุตตสูตร กัณฑ์
หอพระสมถ์ได้ต้นฉบับมาจากพระเทพกวี วัดราชประดิษฐ
ความว่าด้วยธรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งโลกนี้แลโลกหน้า

พระเจ้าอนงยาเธอ กรมหมื่นสิงหวิกรมเกรียงไกร
ทรงพระศรัทธาพิมพ์เป็นครั้งแรก เพื่อจะให้แพร่หลาย
แลอยู่ถาวรสืบอายุศาสนา ทรงอุทิศประทานเป็นของ
แจกในงานศพ นายแดง ปรายพล

กรรมการหอพระสมถ์ชีรญาณ ขอถวายอนโมทนา
ส่วนกุศลบุญราณี ซึ่งพระเจ้าอนงยาเธอกรมหมื่นสิงห
วิกรมเกรียงไกร ได้พิมพ์หนังสือเล่มนี้ แลหวังใจว่า
ท่านทั้งหลายผู้ที่ได้พบได้เห็นแล้วจะอนโมทนาทั่วกัน

อุปัชฌาย์ สภานายก

หอพระสมถ์ชีรญาณ

วันที่ ๘ มิถุนายน ปีแม่ม พ.ศ. ๒๔๖๒

ที่มชาณโกพิยปุตตสูตร

เอวมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา โกพีเยสุ วิหริ
กกุกรปตฺตุนาเม โกพียานํ นิคโม อถโข ที่มชาณโก
พิยปุตฺโต เยน ภควา เตนฺปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา ภควนุ
ตํ อภิวาทิตฺวา เอกมนุทํ นิสิตฺติ เอกมนุทํ นิสินฺโนไซ ที่ม
ชาณโกพิยปุตฺโต ภควนุตํ เอตทโวจ มยํ ภนฺเต คีหิ
กามโลกิ ปุตฺตสมฺพาสยนํ อชฺฌาวสาม กาสิกนฺทนนํ
ปจฺจนฺโณม มาลาคนฺฉวileปนํ ฐาเรม ชาตฺรปฺรชฺฌํ สาทิ
ยาม เตสนฺโน ภนฺเต ภควา อมฺหากํ ตถา ฐมมํ เท
เสตุ เป อมฺหากํ อสฺส ฐมฺมา ทิฏฐมฺมํ หิตาย ทิฏฐ
มฺมสฺส ขาย สมฺปฺรายหิตาย สมฺปฺรายสฺส ขายาติ ฯ

ที่มชาณโกพิยปุตตสูตร มาในอัฐฐกนิปาตัง
คฺคตฺรนิกาเย มินิทฺวณฺเอยองตํนํวํ สมเด็จพระผู้ทรงพระ
ภาคย์ เสกขอย่อมโกพิยชนบท อาศรัยักการปัตต
นิคมของชาวโกพิยเป็นโคจรสถาน ครั้นนั้น ที่มชาณ

โกพิยบุตรไปเฝ้า ถวายอภิเษกพระผู้มีพระภาคย์เจ้า
 แล้ว นิ่งงัดที่ควรส่วนหนึ่ง กราบทูลอาราธนาว่า มย
 ภาณเต คีหิกามโลกิ เป็นต้น ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
 ข้าพระองค์ทั้งหลาย เป็นผู้มิเคสสถานบริโศกคามา
 รมณ ครอบครองที่เป็นท่อนเย็บดกกับบุตร บริโศก
 แก่นันทน์เมืองกาฬี ทรงไว้ซึ่งระเบียบดกไม่แลเครื่อง
 ทากาย ยินดีซึ่งทองแลเงิน ขอสมเด็จพระผู้มีพระ
 ภาคว์เจ้า จงทรงแลงธรรม แก่ข้าพระองค์ทั้งหลาย
 นั้น อย่างนั้นเทอญ ธรรมทั้งหลายเหล่าใดจะพึงเป็นไป
 เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข ในทิวฐธรรม เพื่อ
 ประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข ในสัมปรายภพ แก่
 ข้าพระองค์ทั้งหลาย ฯ ธรรมเหล่าใด จะพึงเป็นไป
 เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข ในทิวฐธรรมภพ
 แลสัมปรายภพภพนา ขอสมเด็จพระองค์เจ้า จง
 ตรัสเทศนาธรรมเหล่านั้นแก่ข้าพระองค์ทั้งหลาย อย่าง
 นั้นเทอญ ฯ สมเด็จพระพุทธทรงพระภาคย์ ตรัสว่า

จตุตาโรเม พุคฺคฆปชฺช ธมฺมา ตฺวกรพณฺณปชฺช ธรรม
 เหล่านี้ ๔ ประการ บ่มเป็นไปพร้อม เพื่อประโยชน์
 เกื้อกูล เพื่อความสุขในทิฏฐิธรรมภาพนํแก่กุลบุตร คือ
 อุฏฐานสมฺปทา บริบูรณ์ด้วยอุฏฐานะความหมั่น ๑ อารกฺข
 สมฺปทา บริบูรณ์ด้วยความคุ้มครองรักษาทรัพย์ ๑ กลฺยา
 ณมิตฺตตา ความเป็นบุคคลมีกัลยาณชนเป็นมิตร
 สहाย ๑ สมชีวิตา ความเป็นบุคคลเลี้ยงชีวิตเสมอ
 เท่า ๆ กับทรัพย์ที่เกิดขึ้นแลสิ้นไป ๑ คำว่า พุคฺคฆปชฺช
 เป็นโคตรนาม เหมือนที่ตรัสเรียก สัจจกนิครนถ์
 แลที่ฉนชะ ว่าอัคคิเวสสนะฉนนั้น ๑ อุฏฐานสมฺปทา
 อารกฺขสมฺปทา ๒ บทนี้ จะประกอบขวนตุล ว่า อุฏฐา
 นสฺส อุฏฐาเนน วา สมฺปทา อารกฺขกายสมฺปทา
 ความถึงพร้อม บริบูรณ์แห่งอุฏฐานะ หรือด้วยอุฏฐานะ
 ความถึงพร้อมแห่งอารักขา หรือด้วยอารักขา ฉน
 หรือว่า ธรรมาตฺติเครองถึงพร้อม คือ อุฏฐานอารักขา
 ฉน ก็ควรจะตามอดีตประสงค์นั้น ๒

ทรงแสดงนิทเทศแห่งอุฏฐานสัมปทาว่า อหิ พุคฺค
 ปชฺช กฺลปตฺโต เป็นต้น ทฺวํ พุคฺคปชฺช กฺลปตฺร
 ฌโลกนํ ชีวํ กปฺเปติ มาสำเร็จกิจกรรมของผู้เลี้ยงชีวิต
 มาสำเร็จกิจการเครื่องมือเครื่องเป็นของผู้เป็นอยู่ ดำรง
 ชีพอยู่ด้วยกัมมฐาน การงานเป็นเหตุที่ต้งแห่งผลใด
 จะเป็น กสิ การไถ หรือ วณิชช การค้าขาย หรือการ
 วิทยาโค หรือการศิลปสาตรอนฺสฺร หรือกิจการ
 ในพระราชามหากระษัตริย์ หรือ ศิลปสาตรอันใด
 อันหนึ่ง ซึ่งเป็นชีวนโยบายได้ ตตฺถ ทกฺโข โหติ
 กฺลปตฺร เป็นผู้เห็นผู้ฉลาดท้วงไว้มิเกียจคร้าน ในกิ
 การศิลปสาตรนั้น ๆ อาจทำอาจัตให้เสร็จให้เป็นไป
 ประกอบด้วยปัญญาเลือกฟัน อันเข้าไปถึงฉกกิจการ
 แลศิลปสาตรนั้น ๆ ได้ คุณชาตินี้ เรากล่าวว่า อุฏฐา
 นสัมปทา ความถึงพร้อม ความบริบูรณ์ แห่งการ
 หมั่น ความถึงพร้อมบริบูรณ์ ด้วยการหมั่น คุณ
 ชาติเครื่องถึงพร้อมบริบูรณ์ คืออุฏฐานะ พากเพียรเป็น

เครื่องหมั้น อารักขสัมปทาที่ ๒ ทรงแสดง นิทเทควา
 อธิ พุคฺคัมปชฺช กุลปฺตตสฺส โภคา โหนฺติ เป็นต้น
 คุกรพยัคฆมฺปชฺช โภคทรมฺปชฺชทั้งหลาย ของกฺลยตร
 ฌโลกยฺนํ ซึ่งกฺลยตรนั้น ได้มาด้วยความเพียรเครื่อง
 ลุกฺขณ ได้มาด้วยความหมั่น ด้วยวิธีระคืออุฏฺฐานะ
 กฺลยตรนั้นสั่งสมก่อให้เกิดด้วยกำลังแขน ให้กาย
 ไตรมด้วยเสโท เป็นการเหนื่อยยาก เป็นส่วนที่
 เกิดโดยธรรม ได้มาโดยธรรมแล้ว เเต อารกฺเขน
 คคฺคิยา สมฺปาเทติ กฺลยตรผู้เฒ่าของ ขวนขวาย
 ให้ โภคทรมฺปชฺชทั้งหลายนั้น ถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วย
 การรักษาคุ้มครอง โดยหวังจิตรจะให้พ้นอันตราย ฯ

ปาฐะพิศการว่า กิณฺติเม อิมเ โภเค เนว รจฺจา
 หเรยฺยุํ น โจรา หเรยฺยุํ น อคฺคิ ฯ หเรยฺยุํ น อุกฺก
 วาเหยฺยุํ หรือ วิเหยฺยุํ น อปฺปิยา ทายาทา หเรย
 ยุณฺติ ดังนี้ ฯ

ก็แต่สังเขปว่า อันตราย ๆ นั้น ก็เป็นอันกล่าวบรรณ

นั้น ฯ คุณสมบัตินี้เรากล่าวว่า อารกขสมปทา
 ความถึงพร้อมบริบูรณ์แห่งอารักขา ความคุ้มครอง
 กลุยาณमितุตตา ความเปนยทคลมีกลุยาณชน เปน
 มิตรเปนสหาย ที่ ๓ ทรงแสดงนิทเทศว่า อธิ
 พยุคฺชปชช กลุปฺตโต เป็นต้น การพยัคฆบัสช
 กลุบุตรในโลกยน อาศรัยอยู่ ณบ้านหรือนิคมใด คือ
 คหบดี หรือ คือคหบดีบุตรทั้งหลาย เปนทพรชน
 เต็กหน่ม มีศิลปภคิของวาทชนผู้เจริญวัย มีศิลป
 ภคิของวาทชนผู้เจริญวัยผู้ใหญ่ ถึงพร้อมบริบูรณ์
 ด้วย ศรัทธา คีล จาคะ ปัญญา แล้ว กลุบุตรมายน
 กับเจรจากับ ถึงซึ่งสาภักตาสังสนทนาไต่ถามถึงกิจ
 วิทยาอันชอบอันผิด คึกษาสำเนียงตามซึ่งความบริบูรณ์
 แห่งศรัทธา คีล จาคะ ปัญญา ตามท่านผู้บริบูรณ์ด้วย
 ศรัทธา คีล จาคะ ปัญญา ทำตนให้บริบูรณ์ ด้วย
 ศรัทธา คีล จาคะ ปัญญา เทียมเท่า คฤหบดี คฤห
 บัติบุตรทั้งหลายนั้น เรากล่าวว่า กลุยาณमितุตตา

ความเป็นบุคคลมีลักษณะจนทรงคุณถึงมาเป็นมิตรเป็น
 สหาย ฯ สมชีวิตา ความเป็นบุคคลเลี้ยงชีวิต
 เสมอเท่า ๆ กับโลกทรัพย์สมบัติ ที่ ๔ ทรงแสดง
 นิทเทศว่า อธิ พยุคมปชช กุลปคโต เป็นต้น กุ
 พยัคฆปชช กุลบุตรณโลกย์นี้ มารูซึ่งอายะความ
 เจริญด้วย อยะความเสื่อมสิ้นด้วย แห่งโลกทรัพย์
 ทั้งหลายแจ้งชัดแล้ว . จึงสำเร็จซึ่งชีวากการเลี้ยงชีพ
 เสมอไม่เกินไป ไม่ต่ำนัก โดยเห็นว่าด้วยบริโ
 ษอย่างนี้ ความเกิดขึ้นแห่งโลกทรัพย์ จักครอบงำซึ่ง
 ความเสื่อมความสิ้นแห่งโลกทรัพย์ตั้งอยู่ได้ ความ
 เสื่อมความหมกไปแห่งโลกทรัพย์ จักไม่ครอบ
 งำซึ่ง ความ เกิดความ เจริญแห่งโลกทรัพย์ตั้งอยู่ได้ ฯ
 อธิบายว่า ด้วยเรามาบริโศก เพียงเท่านั้น โลกทรัพย์
 ที่เกิดจะลบล้างโลกทรัพย์ที่เสื่อมไปเสียได้ โลก
 ทรัพย์ที่เสื่อมสิ้นหมกไป จักไม่มากกว่าโลกทรัพย์
 ที่เกิดขึ้นได้ ฉะนั้น เหมือนหนึ่งตุลาธารบรูษผู้ทรง

คินชังทรงตราฐไว้ หรืออันเตวาลิกของตุลาธารบรุษ
 ชั่งสิ่งของ ยกชั่งคินชังตราชชน ก็รู้ว่าหนักอยู่เท่า
 นั้น เขาอยู่เท่านั้น ฉนั้นโค กลบตรมารู้ความเจริญ
 ความเกิดขึ้น แลความเสื่อมสิ้นหมดไปแห่งโรคทรพย์
 ทั้งหลายแจ้งชัดแล้ว สำเร็จการเลี้ยงชีพเสมอ มีอุปมัย
 ฉนั้นนั่น ๑ จตุรพัคฆัมปัสส ถ้าหากกลบตรมีอายะ
 ความเจริญน้อย แต่มาเลี้ยงชีพพุ่มเพอโยโอฟารผิง
 ผายไช้ ก็ย่อมมีผู้ว่ากล่าวว่า บรุษนั้นหนอ มาบริโภค
 โภคทรพย์โอฟารพุ่มเพอโย เพียงคังอาการของผู้
 บริโภคผลมะเคอ ตักหักลงมาทั้งคังบริโภคพอคน
 ผู้เดียวแลนำไปข้าง เหลือนนั้นก็ไม่ต้องอยู่ได้นาน ทั้ง
 คึงก็แห้งผไป ไค้บริโภคน้อย เสื่อมพินาศไปเสียมาก
 ฉนั้น ๑ ก็ถ้าหากกลบตรนี้ มีความเจริญใหญ่ มี
 โภคทรพย์เกิดขึ้นมาก มาสำเร็จการเลี้ยงชีพผดเคือง
 เล็กน้อยยกเขี่ยคกเสียนไช้ ก็ย่อมมีผู้ว่ากล่าวว่า อท
 ธมาริก กลบตรนี้ จักมรณาม้วยมรไป ตายทั้ง

มั่งคั่ง ๑ ก็เมื่อถูกลุบทันที มารับซึ่งความเจริญแล
ความเสื่อมแห่งโลกทรัพย์ทั้งหลายแจ้งชัดแล้ว จึงมา
สำเร็จการเลี้ยงชีพ ไม่เหลือล้นไม่ต่ำช้า ด้วยเห็น
ว่า ด้วยบริโภคนั้นเพียงนี้ โลกทรัพย์ที่เจริญ
ขึ้นจักครอบงำโลกทรัพย์ที่เสื่อมไปเสียได้ โลกทรัพย์
ที่เสื่อมสิ้นหมดไป จักไม่ครอบงำโลกทรัพย์ที่เจริญเกิด
ขึ้นตั้งอยู่ได้ ก็หาให้ภิกษุครหาสถานใดไม่ ความ
ประพจน์นี้เรากล่าวว่า สัมชวิตา ความเป็นผู้เลี้ยง
ชีวิตเสมอ ๑ บุรพยัคฌบัตถ อายมมช ปากแห่ง
ความฉิบหายของโภคทรัพย์ทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นอย่าง
นี้แล้ว มีอยู่ ๔ ประการ คือความเป็นนักเลงสัตว์ ๓
เป็นนักเลงสุรา ๑ เป็นนักเลงเล่นการพนัน ๑ คุยชน
บายเป็นมิตรสหาย ๑ มีอุปมาเหมือนสระใหญ่ มี
อายมุขปากทางความเจริญ ๔ อายมุขปากแห่งความ
เสื่อม ๔ บุรุษเจ้าของสระ จะพึงปิดอายมุขทางความ
เจริญ ๔ ทางเสีย เป็คอบายมุข ปากความเสื่อม

ความพินาศ & ทางไว้ ฝนตกเพิ่มพรวรรษารลงมา
 เมื่อเป็นอย่างนั้นแล้ว ร่องปรารถนาความเลื่อมแก่สระนั้น
 ไม่พึงปรารถนาความเจริญแก่สระนั้นฉันใด ข้ออุปมา
 ก็ฉันนั้น ๑ การพำนักขัซซ อายมฆ ปากแห่งกำไร
 ความเจริญของโลกทรพยทั้งหลาย ที่เกิดขึ้นแล้วอย่าง
 มื้อย & ประการ คือ ความที่เจ้าของทรพยไม่เป็น
 นักเลงสัตว์ ๑ ไม่เป็นนักเลงสุรา ๑ ไม่เป็นนักเลงเล่น
 การพนัน ๑ คบกัลยาณชนเป็นมิตรเป็นสหาย ๑ มื้อยมา
 เหมือนสระใหญ่มีอายมฆ & มีอบายมฆ & บรมเจ้าของ
 สระ จะพึงเขคอายมฆทั้ง & ของสระไว้ ปีคอบาย
 มฆทั้ง & ของสระนั้นเสีย ฝนตกเพิ่มพรวรรษารลงมา
 เมื่อเป็นอย่างนั้น ให้ร่องปรารถนาความเจริญแก่สระนั้น
 ไม่พึงปรารถนาความเลื่อมแก่สระนั้นฉันใด ข้ออุปมา
 ก็ฉันนั้น ๑ การพำนักขัซซ ธรรมปฏิบัติ & ประการ
 เหล่านี้แล ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อประโยชน์เกื้อกูล

เพื่อความสุข ในทิฏฐิธรรมชาตินี้ แก่กุลบุตร ด้วย
ประการนี้ ๓

จตุตาโรเม พุยกัมปชช อมมา ตูกรพยัคฆชช
ธรรมเหล่านี้ ๔ ประการ ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์แก่อ
กุลเพื่อความสุขในสัมปรายภพพายน่าแก่กุลบุตร คือ
สทฺธาสมฺปทา ความถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยศรัทธา ๑
ศีลสัมปทา ความถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยศีล ๑ จาก
สมฺปทา ความถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยจาคะการบริจาค ๑
ปัญญาสมฺปทา ความถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยปัญญา ๑

สทฺธาสมฺปทา ทรงแสดงนิทเทศว่า อธิ กุลปฺคฺโต
กุลบุตรณโลกยนี้ สทฺโธโหติ เป็นผู้มีความเชื่อ สท
ทฺหิ ตถาคตสฺส โฟธิ ย่อมเชื่อโพธิปัญญาตรัสรู้
แห่งพระตถาคตเจ้าว่า อิติปิ โส ภควา อรหํ สมฺมาสม
พุทฺโธ แม้กระนั้นพระผู้มีพระภาคย่นั้น เป็นอรหันต์
ผู้ควรผู้ไกล ตรัสรู้ชอบแล้ว วิชาจารณสัมปนโน
ถึงพร้อมด้วยวิชา ปัญญา รู้แจ้งชัด แลจรณะ ข้อ

ประนิบัติเครื่องทำเนืองถึงวิชชานั้นแล้ว สุกโต ไปเกิดแล้ว
 โลกวิทู รับุโลกย์แจ่งชก อนุตโตโร ปริสทมนุสสารดิ
 ผู้สารดิฝึกบุรุษควรทรมาน ไม่มีผู้ฝึกอันจะยิ่งขึ้นไปกว่า
 สัตถา ทวมนุสสุสาน ผู้ศาสดาของเทวคาแลมนุส
 ทั้งหลาย พุทโธ ผู้ตรัสรู้แล้ว ตนแล้วยานแล้ว
 ภาควา ผู้มีภคคยคุณ ปญญคีรี เปนที่นับถือล้นพ้น
 ถึงนี้ คุณสมบัติคือความเชื่อ พระบัญญัติตรัสรู้ของ
 พระตถาคตเจ้านั้น เรายกแล้วว่า สทฺธาสมฺปทา ความ
 ถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยศรัทธา ฯ สิลลัมปทา ทรง
 แสดงนิทเทศว่า อธิ กุลปฺตโต ปาณาติปาตา ปฏีวีโรโต
 โหติ เป็นต้น กุลบุตรณโลกย์นี้ เปนผู้เว้นไกลงดก
 ชาติจากปาณาติปาต เจตนาเป็นเหตุให้ชีวิตสัตว์ตก
 ล่วงไป เปนผู้เว้นไกลงดกชาติ จากอกุศลนาทาน
 เจตนาเป็นเหตุถือเอาวัตถุที่เจ้าของไม่ให้แล้ว เปนผู้
 เว้นไกลงดกชาติ จากกาเมสุมิฉลาจาร เจตนาเป็นเหตุ
 ประพฤติผิดกามทั้งหลาย เปนผู้เว้นไกลงดกชาติ

จากมุสาวาท เจตนาเป็นเหตุกล่าวที่กล่าวปก
 เป็นผู้เว้นไกลงคชาต จากสุราเมรัยมีชปมาทฐาน
 เจตนาเป็นทั้งแห่งความประมาท เพราะวัตถุอื่นให้
 ผู้ดื่มแล้วเมา คือสุราแลเมรัย เจตนาเป็นเหตุ
 ตั้งอยู่ในความประมาท เพราะวัตถุให้ชนผู้ดื่ม
 แล้วเมา คือสุราแลเมรัย วิรัตเจตนาเป็นเครื่องเว้น
 ไกลงคชาตจากเวร ๕ คือ ปาณาติยาต อทินนาทาน
 กามมิฉาจาร มุสาวาท สุราเมรัยมีชปมาทฐาน นี้
 เรากล่าวว่า สัมมสุปทา ความถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยศีล
 ปรกติกายวาจา ฯ จากสัมมสุปทา ทรงแสดงนิตเทกว่า
 อธิ กุลปตฺโต วิคตมลฺลมนฺเนว เจตฺตา อการํ อชฺฌา
 วสฺสํ เป็นต้น กุลบุตรณโลกย์นี้ มีจิตระหมั่น
 เครื่องหมั่นหมองไปปราศแล้ว อยู่ครอบครองเรือน
 มุทุตาโค ผู้มีความบริจาคนปลอญอันวางแล้ว บริจาค
 ไม่มีความเพ่งหวัง ไม่คิดจะคืนไม่คิดคอยตอบแทน
 ปยตปาณิ ผู้มีผ้ามีอันชำระแล้ว จริยาว่ามิมีอัน

หนังสือหาษาท

ชำระไว้ทุกเมื่อ เพื่อให้ไทยธรรม ด้วยมือตนโดย
เคารพ ไวสุสศุครโต ผู้มีนรมย์ผู้ยินดีในการสละ
ยาโยโค ผู้ควรแก่การที่บาจากจะขอทาน สวิภาครโต
ผู้มีนรมย์ผู้ยินดีแล้วในการให้ แลการแบ่งกับแบ่งร่วม
ข้อซึ่งกุกุบุตร เป็นผู้มิจิตรปราศจากกระหน่นเคืองหม่น
หมอง อธิษาศรัยโอบอ้อม ยินดีในการให้แลการแบ่ง
ปันน เรากล่าวว่า จากสมุปทว ความถึงพร้อมบริบูรณ์
ด้วยจาคะ ความบริจาค ๑ ปณญาสมุปทา ทรงแสดง
นิทเทศว่า อธิ กุกุบุตรโต ปณญวา โหติ เป็นต้น
กุกุบุตรณโลกยัน เป็นผู้มีปัญญา อุตยตุดคามินียา
ปณญาย สมณนาคโต ผู้มาตามพร้อม ผู้ประกอบแล้ว
ด้วยปัญญา อันไปยังอุทัย ความเกิดขึ้น แลอนัตต
ความพินาศเสื่อมสิ้น อริยาบ ไปจากฆ่าคัก นิพเพ
ฎิกาย อาจเจาะแทงออกเสียได้ ซึ่งกิเลสอันผู้นั้นยัง
ไม่เคยเจาะแทงออก อาจคลี่คลายกิเลสที่ผู้นั้นยัง
ไม่เคยคลี่คลายออกให้ออกเสียได้ สมมาทุกขกุกุข

คามินิยา ไปยังความสิ้นทุกข์โดยชอบ ฯ ข้อซึ่งกล
 ุบุตรมาประกอบด้วยอหัตถคามินีปญญา^๕ ผักฝนอยรม
 อยู่ในอหัตถคามินีปญญา^๕ เรากล่าวว่า ปญญาสม
 ปทา ความถึงพร้อมบริบูรณ์ด้วยปญญา อิมะโข
 พุคฺคฺมปชฺช จตุตาโร อัมมา ตกรพยัคคฺมปชฺช ธรรม &
 ประการเหล่านี้แล ย่อมเป็นไปพร้อม เป็นไปด้วยดี
 เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุข ณลัมปราชภาพ
 ภาวนา แก่กัลลบุตรด้วยประการฉนี้ ฯ

ตสฺมา หิ ปณฺหิโต โยโส สมฺปสฺสํ อตฺถมคฺคโต
 พุทฺธเจ อมฺเม จ สัมเมหิ อีโร สทฺธํ นิเวสเย
 โย อมฺมจาริ กาเยน วาจาเย อุตฺเตเจตฺสา
 อีเรว นํ ปสฺสณฺติ เปจฺจ.สคฺเค ปโมทติ ฯ
 อयํ หิ จตฺตพฺพิธสมฺปทาลํชาโตวาทานสาสนํ อิมานิ จ.
 ทวิวิหิ คาลาหิ ทสฺสสิโตวาทานสาสนํ อตฺถโต เอกลํกฺษณา
 เอกสทิสสา โหคคิ ทญฺฐพฺพํ ฯ สมเด็จพระผู้ทรงพระ
 ภาควัย ผู้แจกสุขอุบายแก่ประชมนิกรเวไนยสัตว์ ได้
 ตรัสเทศนาทญฺฐธรรมิกัตถ & สัมปราชิกัตถ & รวม

เป็น ๘ ประการ ด้วยพจนพากย ไวยากรณ์เป็นเวทยากรณ
 ภาสิตยบแล้ว พระองค์ผู้สคตเสด็จดำเนินถึงมถักด้วย
 ไตรทวาร มีพระวาทสมทาทหาร ไม่วิปริตแปรผัน
 แลประกอบด้วยประโยชน์ แก่โสคลัตถผู้สคตแล้ว
 คำนึงตาม ครั้นตรัสประโยชน์ ๒ ด้วยภาสิตพิศการ
 แล้ว พระองค์ผู้ศาสดาของเทพยเจ้าแลมณษย์ประชา
 นิกร จะให้ผู้ปรารถนา จะจำทรงธรรมบริยายนั้น ได้
 เล่าข่นโดยง่าย จึงตรัสซึ่งคาถาพันธ์แสดงอรรถอัน
 อื่นอีกว่า อัญญาตา กมฺมเทยฺเยส อปฺปมตฺโต วิธานวา
 ยรณฺนทคฺคเป็นผลกชนหมัน ในการทำงานที่บุคคลจะพึง
 ทำทั้งหลาย ไม่ประมาณมีความทำมาก มีอสาหะวิริยะ
 เกรองทำมาก สมฺมา กปฺเปติ ชีวิกิ ย่อมสำเร็จซึ่งการ
 เลี้ยงชีพโดยชอบ สมฺมกํ อนรฺกชฺติ ตามรักษาซึ่งโรค
 ทรพฺยที่ตนเพิ่มพูนด้วยก็แล้วไว้ โรคทรพฺยอันตนพาก
 เพียรเพิ่มพูนขึ้น ด้วยเรี่ยวแรง ได้มาโดยเห็นอยาก
 ก็จักรักษาไว้โดยสมควร ไม่ให้พินาศไป เพราะภัย

อินทรา ย แลอบายมุนั้น ๆ ใต้ ตามรักษาทรัพย์อัน
 คนเพิ่มพูนมาด้วยก็แล้วไว้ ไม่ให้พินาศไป สท.โอ สี่เลน
 สมฺปนโน วทณฺณ วิตมฺจุโร เป็นผู้มีศรัทธาถึงพร้อม
 ขริบรณด้วยคิลแล้ว เป็นผู้รู้ซึ่งวาจาของยาจก มี
 กระหนไปปราศแล้ว เพียงตทั้งคปทาน จะหาเฉพาะ
 สมฺมุเฉตปะทาน ทั้ง วิตฺราโค วิตฺโทโส วิตฺโมโห
 ซึ่งเป็นคนขบถของพระอรหันต์คนนั้นไม่ ในการก็กล่าว
 แต่ ว่า วิคตมฺลมาเจเรน เจตสา เท่านั้น วิคตศรัทฺธจะ
 แสดงว่า ไปปราศด้วยสมฺมุเฉตปะทานนั้นหาไม่ วิคต
 มฺจุโร ก็เห็นว่าแสดงอรรถแห่ง วิคตมฺลมาเจเรน
 นั้น อนึ่งคำว่า วทณฺณ นี้ จะพ้องอรรถวรรณนาโดย
 ปริยายอื่นอีก นิจุ มคฺค วิโสธติ โสตุถานํ สมฺปฺรายิกํ
 ทำมรคาเป็นเครื่องมีแห่งประโยชน์นี้ เป็นไปณลัม
 ปฺรายภพภาชนะ ให้หมกจกวิเศษอยู่เป็นนิตย์ ชำระ
 มรคาเป็นเครื่องมีแห่งประโยชน์นี้ ส่วนที่เป็นไปณลัม
 ปฺรายภพอยู่เป็นนิตย์

อิหะเจเต อญฺฐ อมฺมา สทฺธสฺส ฌรเมตีโน

อภฺชาตา สจฺจนาเมน อภฺยตฺถ สฺชาวหา

ธรรมทั้งหลายของผู้มีศรัทธาแสงหาอยู่ ซึ่งเรือน
คฤหัสถ์ฌรวาโส ประการเหล่านี้ อันสมเด็จพระผู้มี
พระภาคย์ผู้มีพระนามอันจริง ตรัสบอกแล้วว่าเป็นธรรม
นำความสุขมาฉฬโลกย์ทั้ง ๒

ยถาภูจฺจุคฺคณาเนกา ตสฺส นามาสีนาโน

เทวฺยฺโฮ ฉพฺภินฺโณ จ โลกเชฏฺโฐ นราสโก

พฺพฺโธ มคฺคกสฺโส จ สลฺลลคฺคโต อนคฺคโร

ทิฏฺฐิธมฺมहितตฺถาย สมนฺปราย สฺชาย จ

เพื่อहितประโยชน์แก่อกุล แลอิตถประโยชน์ที่สัตว์

ประสงค์ปรารถนา ในทิฏฐิธรรมภพนี้ เพื่อความสุข

ณ สมนฺปรายภพภายนอกนี้ หรือเพื่ออิตถแก่ประโยชน์

แก่อกุล ณ ทิฏฐิธรรมภพนี้ เพื่อความสุขณ สมนฺปรายภพ

ภายนอกนี้

เหวเมต คหฐฐาน จาโค ปุณญ์ ปวทุมคติ
 บัญคือความบริจาคนั้น ของคหิสถชนทั้งหลายย่อม
 เจริญนักอย่างนี้ บัญคือความบริจาคนั้น ย่อมเจริญนัก
 เจริญใหญ่แก่คหิสถชนทั้งหลายอย่างนี้ ปาสุเป
 จาคา บ้าง ความว่า บัญนั้นของคหิสถชนทั้งหลาย
 ย่อมเจริญนัก เพราะความบริจาคอย่างนี้ • บัญนั้นย่อม
 เจริญนัก เพราะความบริจาคอย่างนี้ บัญนั้นย่อมเจริญ
 นัก แก่คหิสถชนทั้งหลาย เพราะความบริจาคอย่าง
 นี้ ๗ ที่มหาณุตตม นิกฺขิตํ อุตฺตมสฺสว รหฺมณปริยา
 แบบเทียว แปลกแต่บุคคลว่า อุตฺตมสฺสว พราหมโณ
 อุตฺตมสฺสวราหมณํ ทูลอาราธนาว่า มยมสฺส โภโคตม
 ปวาลํ คนตุกามา ข้าแต่พระโคตมเจ้าผู้เจริญ ข้าพระ
 องค์ทั้งหลาย เป็นผู้ปรารถนาจะไปยังที่อยู่ปราศ คือ
 จเรนิวาสสถานที่อยู่ไปคำขลน เสดสนโน ภว โคตโม
 อมฺหากํ ตถาธมฺมํ เทเสตุ ขอพระโคตมเจ้าผู้เจริญ
 จงแสดงธรรมอย่างนั้นแก่ข้าพระองค์ทั้งหลาย ธรรม

ทั้งหลายเหล่านี้ จะพึงเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล
 แลความสุข ในทิฏฐธรรมแลสัมปรายภพ แก่ข้าพระ
 องค์ทั้งหลายนั้น ฯ เมื่ออุปัชฌายพราหมณ์ ทูลอาราธนา
 ฉนั้นแล้ว สมเด็จพระผู้มีพระภาคย์เจ้า ก็ตรัสเทศนา
 ทิฏฐธัมมิกัตถ สัมปรายิกัตถ ไปรตอุปัชฌายพราหมณ์
 มีบทพญัญญะ โดยเวยาकरण์ แลนิคมคาถาแบบ
 เกี่ยวกับทัมชาณสูตร มีบทตามที่จารึกไว้ว่า สมนํ บท
 เกี่ยวกับในสมยาทว่า สมนํ กปฺเปติ ชีวิตํ เท่านั้น ฯ
 พิจารณาเห็นได้ว่า อุทเทศเป็นสมชีวิตา ฉนั้น เมื่อเป็น
 สมนํหรือสมฺมา ก็ควรแบบเดียวกันทั้ง ๒ พระสูตร ตาม
 แต่วิญญูชนจะทรงไว้ตามยุกติ นั้นเทอญ ฯ

อนันตชิโน สมพุทโธ ภูริขัณโณ สุเมธโส
 วิรขัณโณ รมมสामी รมมราชา ตถาคโต ฯ

